

Türkiye'ye karşı dava açmayı engelleyen karar

İtalya'daki mahkemelerde Almanya'ya karşı açılan davaların Adalet Divanı'ndan dönmesi, Ermeni iddiaları nedeniyle farklı ülkelerin mahkemelerinde Türkiye'ye karşı açılacak davalarda emsal olabilir

İtalya'daki mahkemelerde, Almanya'nın 2. Dünya Savaşı döneminde işlediği suçlar nedeniyle açılan davalar Birleşmiş Milletler'in yargı organı olan Uluslararası Adalet Divanı'ndan döndü. Almanya'nın, bir ülkenin yaptığı eylemlerden dolayı, bir başka ülke mahkemesinde dava açılmasının "yargı bağımsızlığı" ilkesine aykırı olduğu yönündeki itirazı, Adalet Divanı tarafından kabul edildi. Divan, insanlığa karşı işlenen suçlarda bile usul kurallarının öncelikli olduğuna işaret ederek, bir başka ülkedeki yerel mahkemenin, farklı bir ülkenin eylemlerini yargılayamayacağına hükmetti.

Karara göre, ilerleyen yıllarda Ermeni soykırımı iddiaları nedeniyle farklı ülkelerin mahkemelerinde açılacak davalara karşı Türkiye de aynı gerekçeyle Uluslararası Adalet Divanı'na başvurarak, sonuç alabilecek. Doç. Dr. Kerem Altıparmak, karar için, "Karar, Fransa'daki Ermeni soykırımını inkarı suç sayan yasa nedeniyle açılacak davalarla ilgili değil. Çünkü onlar kendi ülkelerindeki bir eylemi yargılamayı tartışıyorlar. Ancak Ermenilerin 1915'te uğradıkları zararlara karşı başka ülkelerde Türkiye aleyhine dava açmalarının önlenmesi açısından karar büyük önem taşıyor" dedi.

Uluslararası Adalet Divanı, 3 Şubat'ta, sonuçları Türkiye'yi de ilgilendiren önemli bir karara imza attı.

Almanya'nın İtalya itirazı

Almanya, bir süre önce, İtalya'daki yerel mahkemelerde, 2. Dünya Savaşı'nda insanlığa karşı işlenen suçlar nedeniyle açılan davaların hukuka aykırı olduğunu belirterek Divan'a başvurdu. İtalya, Divan'a yaptığı savunmada, şikayet konusu başvuruların, 2. Dünya Savaşı sırasında Alman devleti tarafından yaşam hakkı ihlal edilmiş kişiler ile Almanya'ya zorla götürülmüş ve savaş esiri kategorisine sokulmadan zorla çalıştırılmış kişilerin yakınlarının İtalya'daki mahkemelere başvurusu üzerine açıldığını bildirdi.

İtalya, suçların "insanlığa karşı suç" kategorisinde olması nedeniyle mahkemelerin yargılama yaparak Almanya aleyhinde kararlar verdiğini ifade etti. Almanya ise Yunanistan'da da benzer davalar açıldığını ve mahkemelerin Almanya aleyhine kararlar verdiğini ancak bu kararların uygulanmaması üzerine Yunan vatandaşlarının da İtalya'daki mahkemelere başvurduğunu bildirdi. İtalya'daki mahkemelerin bu tavriyle uluslararası hukuku ihlal ettiğini belirten Almanya, uluslararası hukuka göre oluşturulan fonlarla 2. Dünya Savaşı dönemindeki zararların telafisi için çaba gösterildiğini, bunun dışında yerel mahkemelerin verdiği kararların yargı bağımsızlığına aykırı olduğunu kaydetti.

Devlet diğer ülkede yargılanamaz

Divan, 3 Şubat'ta Almanya'nın başvurusunu karara bağladı. İtalya'nın, uluslararası hukukun temel kurallarının ağır biçimde ihlal edilmesinin ve insanlığa karşı suçların yargı bağımsızlığı kuralının istisnasını oluşturduğu görüşünü yerinde bulmayan Divan, yargı bağımsızlığı kuralının istisnasının olamayacağına hükmetti.

Usul hükümlerinin önemine işaret eden Divan, insanlığa karşı işlenmiş suçlarda bile bir başka devletin eyleminin farklı bir devletin yerel mahkemesinde görüşülemeyeceğini vurguladı.

Türkiye'nin yararına emsal niteliğinde

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Doç. Kerem Altıparmak, kararın bütün ülkeler açısından önem taşıdığını belirterek, Ermenilerin 1915'te uğradıkları zararlar nedeniyle farklı ülkelerde dava açma olasılığı nedeniyle Türkiye açısından ayrıca önemli olduğunu vurguladı. Altıparmak, Türkiye'nin, farklı ülkelerde açılacak olası davalara karşı kararı emsal göstererek Divan'a başvuru yapabileceğini kaydetti. Altıparmak, "Karar, Fransa'daki Ermeni soykırımını inkarı suç sayan yasa nedeniyle açılacak davalarla ilgili değil. Çünkü onlar kendi ülkelerindeki bir eylemi yargılamayı tartışıyorlar.

Ancak, Ermenilerin 1915'te uğradıkları zararlara karşı başka ülkelerde Türkiye aleyhine dava açmalarının önlenmesi açısından karar büyük önem taşıyor" dedi. Buna göre, Türkiye, açılacak olası davalarda, farklı ülkelerin yerel mahkemelerin safdışı bırakılarak konunun uluslararası mahkemeler tarafından görüşülmesi gerektiğini belirtebilecek ya da uluslararası komisyonların konuyu karara bağlamasını isteyebilecek.

1915 yılında meydana gelen Ermeni tehcirinden bir fotoğraf.